

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2022 року,
протокол № 3

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота**

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
кандидатка філософських наук, доцентка
«22» серпня 2022 року

_____ Наталія КУЛІШ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«23» серпня 2022 року, протокол № 1 .

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
«23» серпня 2022 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
«24» серпня 2022 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
25 серпня 2022 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни		2
2.	Заплановані результати навчання		3
3.	Програма навчальної дисципліни		6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		9
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	9
	4.2.	Аудиторні заняття	10
	4.3.	Завдання для самостійної роботи студентів	10
5.	Методи навчання та контролю		10
6.	Схема нарахування балів		10
7.	Рекомендована література		11
	7.1.	Основна література	11
	7.2.	Допоміжна література	12
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	–	23 Соціальна робота
2. Код і назва спеціальності	–	232 Соціальне забезпечення
3. Назва спеціалізації	–	спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	–	Історія Української державності та культури
5. Тип дисципліни	–	обов'язкова загальної підготовки
6. Код дисципліни	–	O3.232.Б.8
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9. Курс / рік навчання		
денна форма навчання	–	1/1
заочна форма навчання	–	1-2/1-2
10. Семестр		
денна форма навчання	–	2
заочна форма навчання	–	2-3
11. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3 / 90
2) денна форма навчання:		
аудиторні заняття (годин)	–	36
% від загального обсягу	–	40
лекційні заняття (годин)	–	18
% від обсягу аудиторних годин	–	50
семінарські заняття (годин)	–	18
% від обсягу аудиторних годин	–	50
самостійна робота (годин)	–	54
% від загального обсягу	–	60
тижневих годин:		
аудиторних занять	–	2,4
самостійної роботи	–	3,6

3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 12
% від загального обсягу	– 13,3
лекційні заняття (годин)	– 10
% від обсягу аудиторних годин	– 83,3
семінарські заняття (годин)	– 2
% від обсягу аудиторних годин	– 16,7
самостійна робота (годин)	– 78
% від загального обсягу	– 86,7
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	ОЗ.232.Б.1 Логіка, ОЗ.232.Б.5 Загальна психологія
2) супутні дисципліни	– ОЗ.232.Б.9 Основи теорії держави і права
3) наступні дисципліни	– ОЗ.232.Б.10 Філософія, ОЗ.232.Б.11 Соціологія
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Фахові компетентності</p> <p>СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком Української держави, розуміти природу, динаміку, принципи організації системи соціального забезпечення, форми та способи взаємодії уповноважених органів та закладів.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення, демонструвати знання та розуміння фактів, джерел, принципів, теорій, механізмів, пов'язаних з явищами та процесами у сфері соціального забезпечення.</p> <p>ПР17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	визначати етногеографічні параметри державної території та державних кордонів України;
1.2)	визначати сутність поняття «ідентичність», етапи, чинники та механізми формування української ідентичності;
1.3)	визначати історико-етнографічне районування та етнографічні групи населення України;
1.4)	аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком Української держави, розуміти їх природу;
1.5)	визначати етносоціальну характеристику населення України;
1.6)	визначати предмет історії української державності та культури;
1.7)	впорядковано визначати ключові формати українського державотворення у визначені історичні періоди;
1.8)	називати специфіку окремих періодів української культури, їхні особливості;
1.9)	визначати джерела та етапи формування української діаспори;
1.10)	називати основні культурні події, феномени, постаті найбільш важливі для кожного історичного періоду розвитку української культури;
1.11)	установлювати зв'язок між культурною подією та подіями в історії України;
1.12)	визначати специфіку релігійного життя українців;
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати визначальні засади формування української державності;
2.2)	з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки функціонування руху опору у визначений історичний період;
2.3)	пояснювати визначальні засади формування української ідентичності;
2.4)	виділяти та обговорювати ментальні характеристики українців;
2.5)	робити висновки про цінність засадничих принципів української культури для розвитку та повноцінного функціонування українського суспільства;
2.6)	оцінювати діяльність еміграційних груп та організацій, їх значення в історії України
2.7)	класифікувати історичні періоди розвитку української державності;
2.8)	класифікувати історичні періоди розвитку української культури;
2.9)	пояснювати конструктивний потенціал та гуманістичну суть української національної культури;
2.10)	виділяти та обговорювати причини виникнення різноманітних культурних феноменів впродовж історичного розвитку української культури;
2.11)	виділяти та обговорювати ключові риси функціонування релігії впродовж історичного розвитку української культури;
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	окреслювати формати української державності в різні історичні періоди;
3.2)	об'єктивно оцінювати державотворчі процеси в різні історичні періоди;
3.3)	окреслювати причини невдач національно-визвольних змагань в добу козаччини;

3.4)	окреслювати причини невдач національно-визвольних змагань на початку ХХ століття;
3.5)	окреслювати причини виникнення, розвитку, змін в українському культурному просторі у ХХ столітті;
3.6)	об'єктивно оцінювати перспективи українського державотворення сьогодні;
3.7)	вибирати культурні феномени, події, явища за певними історичними періодами;
3.8)	оцінювати тенденції розвитку культури в Україні, регіоні;
3.9)	об'єктивно оцінювати події релігійного життя українців;
3.10)	знаходити спільні та відмінні позиції в розвитку державності в Україні та Європі в історичній ретроспективі;
3.11)	знаходити спільні та відмінні позиції в розвитку культурного життя України та Європи;
3.12)	об'єктивно оцінювати події суспільного життя в сучасній Україні;
3.13)	об'єктивно оцінювати події культурного життя;
3.14)	здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку української культури;
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати структуру культури, та її функціональність;
4.2)	аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком Української держави;
4.3)	порівнювати історичні періоди розвитку української державності;
4.4)	порівнювати історичні періоди розвитку української культури;
4.5)	визначати роль історичних та геополітичних умов у формуванні української державності;
4.6)	визначати роль історичних та геополітичних умов у формуванні української культури;
4.7)	аналізувати роль української діаспори як чинника поглиблення зовнішньоекономічних відносин України;
4.8)	виділяти ключові механізми формування української ідентичності;
4.9)	виділяти ключові риси української ментальності;
4.10)	аналізувати структуру культури, та її функціональність;
4.11)	виділяти спільні та відмінні риси національної та світової культур;
4.12)	визначати практичне значення вивчення історії української державності та культури;
4.13)	аналізувати стан функціонування української національної культури в умовах зростання національно-культурної ідентичності;
4.14)	аналізувати сутність знаків та символів української етнокультури;
	визначати роль релігійного чинника та його вплив на формування української ідентичності у різні історичні періоди;
4.15)	визначати роль релігійного чинника та його вплив на формування української культури у різні історичні періоди;
4.16)	аналізувати вплив неорелігій на функціонування сучасного релігійного ландшафту держави;
5. Синтез	
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати важливість вивчення історії української державності та культури;

5.2)	встановлювати відповідність між культурними подіями, феноменами та історичними періодами розвитку української державності;
5.3)	пояснювати характерні риси історичних періодів розвитку української державності;
5.4)	встановлювати відмінності різних культурних епох;
5.5)	пояснювати характерні риси релігійних течій в контексті української культури;
5.6)	узагальнювати основні тенденції розвитку української державності та культури;
6. Оцінювання	
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати важливість знань з історії української державності та культури для практичної професійної діяльності;
6.2)	оцінювати важливість знань з історії української культури (релігійного життя) для толерантизації міжетнічної та міжрелігійної комунікації в практичній професійній діяльності;
6.3)	ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку українського суспільства, української державності, української культури, релігійного життя українського народу;
7. Створення (творчість)	
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	складати опорні схеми-конспекти для ґрунтовного розуміння тем дисципліни;
7.2)	писати інформативні повідомлення на малодосліджені, актуальні теми українського суспільного та культурного життя;

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Територія, історико-етнографічне районування та етнічний склад українських земель в історичній ретроспективі

Предмет, завдання та структура курсу “Історія української державності та культури”. Територіальні межі українських земель від найдавніших часів і до сьогодення. Етногеографічні параметри державної території та державних кордонів України. Географія української етнічної нації в Україні. Історико-етнографічне районування та етнографічні групи населення України. Специфіка формування етнічного складу населення України. Українці, корінні народи і національні меншини. Природний і механічний рух населення західноукраїнських земель та підросійської України у кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Вплив першої та другої світових воєн на населення України. Динаміка етносоціального руху населення України у радянський період (репресії, переселення, депортації). Етносоціальна характеристика населення України за матеріалами перепису 2001 року. Динаміка етносоціального руху населення сьогодення.

Тема 2. Українська ідентичність: феномен і засади формування

Сутність поняття «ідентичність», «національна ідентичність». Феномен української ідентичності. Ключові етапи, чинники та механізми формування української ідентичності. Українська політична нація – визначальна засада формування української ідентичності. Кризи ідентичності: українські реалії. Сутність поняття «ментальність». Ментальні характеристики українців. Знаки і символи української етнокультури.

Тема 3. Генеза українського державотворення: визначальні етапи

Русь-Україна, Галицько-Волинське королівство в системі відносин середньовічних держав Центрально-Європейського регіону. Козацька держава Війська Запорізького між Заходом та Сходом – рецепція чужих здобутків та власний досвід творення держави. Занепад національних форм державності XVIII ст. Формати української державності в часи Національної революції 1917-1921 рр. Радянська модель української держави: суть та ключові наслідки реалізації радянського проекту. Українська державність сьогодення (кін. XX – поч. XXI ст.).

Тема 4. Спротив тоталітарним режимам у XX-XXI століттях: український вимір

Спротив тоталітарним режимам у першій половині XX ст. Створення ОУН. Український національно-визвольний рух під час Другої світової війни та в повоєнні роки. Діяльність ОУН (б), ОУН (м), УПА, «Поліської січі», радянських партизанів. Десталінізація, шістдесятники, дисиденти та правозахисний рух (кінець 1950 -1980-ті рр). Сили і символи спротиву в умовах російської агресії сьогодення.

Тема 5. Українські землі як частина європейського полікультурного простору в X-XIX ст.

Витоки та передумови формування української культури. Проблема походження та розселення слов'ян. Проблема становлення державності у східних слов'ян. Культура Русі-України крізь призму взаємовідносин Схід - Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Формування соціальної структури та політичної влади. Загальна характеристика мистецтва Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та ін.). Інкорпорація українських земель до складу Литви та Польщі. Соціально-економічний розвиток України (розвиток міст, торгівля, ремесла, закріпачення селян). Соціальна структура населення України XIV - XVII ст. Поява козацтва та його значення для розвитку української культури. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Становлення української культури XIV - середина XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур. Становище українських земель у середині XVII - XVIII ст. Втрата автономії України в умовах політики централізації Російської імперії. Передумови та причини розвитку бароко в Україні. Київський культурний центр. Початок інтеграції української козацької старшини та духовенства в соціально-політичне та духовне життя Російської імперії. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Причини, передумови та періодизація українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Слобожанщина – центр національного відродження України. “Історія Русів”. “Енеїда” І. Котляревського. Початок національного відродження на західноукраїнських землях. “Руська трійця”. Кирило-Мефодіївське товариство та ідея єдності слов'янських народів. Тарас Шевченко - ідеолог модерної України. Реформи 1860-1870-х років в Російській імперії та їх вплив на соціально-економічний та політичний розвиток України. Промисловий переворот, урбанізація та початок руйнування традиційного села. Зародження націоналізму. Громадівський рух. Галичина – український П'ємонт. Роль Івана Франка в національно-культурному русі. М.Грушевський і його роль у розвитку української національної культури. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис). Традиція та модерн в українській культурі кінця XIX - початку XX ст.

Тема 6. Культурні процеси на українських землях в новітню добу

Процес зростання національної свідомості “з селян до нації”. Формування ідеї соборної України. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української

національної школи. Національно-культурна політика Гетьманату. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Видавнича справа. Преса. Театр. Політика “українізації” та її вплив на українську культуру 20-30-х років ХХ ст. Розвиток освіти та ліквідація неписьменності. Літературний процес та Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Сталінський терор та його наслідки для української культури. Культурні орієнтації українського націоналізму. Розвиток культури України під час Другої світової війни. Шістдесятники. Рух дисидентів та боротьба за національну культуру. Вплив перебудови на українську культуру. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Сучасна українська культура. Модернізаційні процеси у світі та сучасній українській культурі. Постмодерність української культури в контексті світового розвитку. Зміст, провідні напрямки і проблеми українського національно-духовного становлення сучасності. Демократизація як чинник національно-духовного відродження. Носії та творці української культури та їх роль в державотворенні. Місце української національної культури у світовому та європейському цивілізаційних процесах. Видатні події та діячі сучасної української культури.

Тема 7. Культурні здобутки української діаспори

Українська еміграція (1-5 хвили) та утвердження української культури в світі. Діаспора: поняття, класифікація, функції Джерела та етапи формування української діаспори. Типологія основних діаспорних поселень українців. Інтегрування українців у сучасному світі: історична ретроспектива. Українська діаспора як чинник поглиблення зовнішньоекономічних відносин країни. Українська діаспора – національно-політичний та культурний феномен. Діяльність еміграційних груп та організацій, їх значення в історії України. Духовна консолідація українців у діаспорі. Художня культура української діаспори. Відомі представники української діаспори. Основні тенденції еміграції українців від 1991 р. – по теперішній час.

Тема 8. Релігія в духовному житті українського народу

Первісні релігійні вірування українців. Духовний світ слов'ян. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Церква як рушійна сила культурного розвитку Русі-України. Релігійні процеси в Україні в умовах протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, рух братств, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату). Формування ідеологем “Київ - другий Єрусалим” та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Процес націоналізації української греко-католицької церкви. Події в історії церков України у ХХ ст. (автокефалія Української православної церкви; Львівський псевдособор). Релігійні феномени сьогодення. Неорелігійний процес в сучасній Україні. Секуляризація та секулярні процеси в сучасній Україні.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Тема 1. Територія, історико-етнографічне районування та етнічний склад українських земель в історичній ретроспективі	8	2	2	-	-	4	8	-	2	-	-	6
2.	Тема 2. Українська ідентичність: феномен і засади формування	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
3.	Тема 3. Генеза українського державотворення: визначальні етапи	18	4	4	-	-	10	18	2	-	-	-	16
4.	Тема 4. Спротив тоталітарним режимам у XX-XXI століттях: український вимір	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
5.	Тема 5. Українські землі як частина європейського полікультурного простору в X-XIX ст.	14	2	2	-	-	10	14	2	-	-	-	12
6.	Тема 6. Культурні процеси на українських землях в новітню добу	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
7.	Тема 7. Культурні здобутки української діаспори	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
8.	Тема 8. Релігія в духовному житті українського народу	8	2	2			4	8	-	-	-	-	8
	Усього годин	90	18	18	-	-	54	90	10	2	-	-	78

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

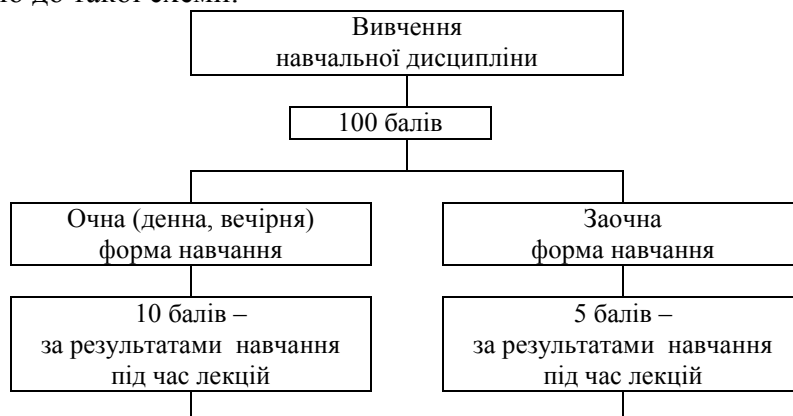
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

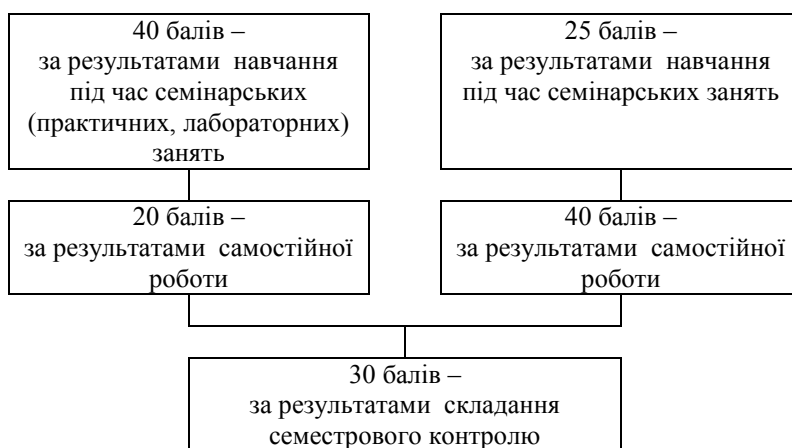
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену з використанням тестових комп'ютерних технологій.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Верменич Я. В. Конструювання української ідентичності: національні й регіональні проекти другої половини XIX – початку XX ст. / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2016. 356 с.
2. Висоцький О.Ю. Історія української культури : навчальний посібник Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. 130 с.
3. Дисиденти / уклад. і передмова В. Кіпіані. Х. : Віват, 2021. 352 с.
4. Дністрянський М.С. Етнографія України: навчальний посібник. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с.
5. Історія української культури / голов. ред. М. Жулинський. К. : Наук. думка, 2011. Т. 5. кн. 1. Українська культура XX – початку XXI століть. 863 с.
6. Історія української культури / голов. ред. М. Жулинський. К. : Наук. думка, 2011. Т. 5, кн. 2 : Українська культура XX – початку XXI століть. 1032 с.
7. Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. К. : Либідь, 1994. 656 с.
8. Історія української культури : Побут, письменство, мистецтво, театр, музика / За заг. ред. І. Крип'якевича. К. : Либідь, 1994. 651 с.
9. Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х років XX століття: ідеологія та практика Львів: Добра справа, 2003. 464 с.
10. Кордон М. В. Історія української культури : навчальний посібник Львів : Магнолія, 2006. 336 с.
11. Культура українського народу : навчальний посібник / В. М. Русанівський та ін. К., 1994. 344 с.
12. Макарчук С. А. Етнічна історія України : навч. посіб. К. : Знання, 2008. 474 с.
13. Попович М. Нарис історії культури України 2-е вид., випр. К.: АртЕк, 2001. 728 с.
14. Релігієзнавство: навчальний посібник / уаук. ред.. Д. В. Брильов К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 328 с.
15. Рогожа М. М. Історія української діаспори : навчальний посібник. Умань : ПП Жовтий О.О., 2011. 150 с.
16. Романько, І. І. Історія та культура української діаспори: навчальний посібник. Частина друга Кропивницький : ЛА НАУ, 2020. 260 с.
17. Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х років. К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1998. 720 с.

18. Сивіцький М. Історія польсько-українських конфліктів / Пер. з пол. Є. Петренка. К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2005. 325 с.
19. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія К. : НІСД, 2011. 336 с.
20. Терлюк І. Флис І. Політико-правова доктрина козацького державотворення: нарис історії української державної ідеї. Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2008. 300 с.
21. Українська культура : історія і сучасність : навчальний посібник / За ред. С.О.Черепанової. Львів : Світ, 1994. 456 с.
22. Українська та зарубіжна культура : навчальний посібник. / Дещинський та ін. 4 – е, перер. і доповн. Львів : Бескид Біт, 2005. 304 с.
23. Шейко В. М. Білоцерківський В.Я. Історія української культури : навч. посібник 5-те вид., стер. К. : Знання, 2013. 271 с.

7.2. Допоміжні джерела

- 1 Артюх Л. Звичаї українців у народному календарі. К., 2012 . 224 с.
- 2 Баран В. Д. Походження слов'ян К. , 1991. 141 с.
- 3 Бичко А. К. Українська ментальність. Джерела становлення : моногр. Київ : Освіта України, 2014. 195 с.
- 4 Бондаренко Г. Українська етнокультура в контексті глобалізаційних викликів. К. : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2014. 226 с
- 5 Бурдо Н. Б. Відейко М.Ю. Трипільська культура: спогади про золотий вік X. : Фоліо, 2007. 413 с.
- 6 В'ятрович В. Друга польсько-українська війна 1942–1947 Київ, 2011. 366 с.
- 7 Віднянський С. В., Лисенко О. Є., Мартинов А. Ю. Український проєкт. Цивілізаційні frontiри та соціокультурні екстреми ХХ – початку ХХІ століть. Аналітична доповідь / НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2022. 128 с.
- 8 Вовк Федір Студії з української етнографії та антропології : нова редакція. Харків : Видавець Савчук О. О., 2015. 464 с.
- 9 Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Мюнхен. : Українське видавництво, 1958 . 455 с.
- 10 Історія українського театру. У 3 томах / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського; редкол.: Г. А. Скрипник (голова) та ін. Київ, 2017. Т. 1: Від витоків до ХХ століття / Редкол. тому: І. Юдкін (відп. ред.). 2017. 676 с.
- 11 Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-1980-х років. 2-ге вид., випр. і доповн. К. : ТОВ "Видавництво "Кліо"", 2019. 248 с
- 12 Корній Л. П. Історія української музичної культури від давнини до початку ХХ століття К. : Муз. Україна, 2018. 364 с.
- 13 Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури Київ : Обереги, 1992. 80 с.
- 14 Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. К. : Український письменник, 1993. 413 с.
- 15 Огієнко І. Українська культура : Коротка історія культурного життя українського народу. К. : Фірма “Довіра”, 1992. 231 с.
- 16 Семчишин М. Тисяча років української культури. К., 1993. 211 с
- 17 Складенко Г. Я. Українські художники : з відлиги до Незалежності. У 2-х книгах. Книга перша К. : Huss, 2012. 288 с.
- 18 Словник символів культури України : навчальний посібник / В.П.Коцура та ін. Київ : Міленіум, 2002. 198 с.
- 19 Степовик Д. Церква і українське суспільство у ХІХ столітті (Боротьба українських християн за свою самобутність у ХІХ ст.) Київ : Дніпро, 2016. 136 с.
- 20 Стражний Олександр. Український менталітет: ілюзії – міфи – реальність. Видання друге. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. 456 с.

- 21 Українська минувшина : Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов та ін. К. : Либідь, 1993. 256 с.
- 22 Фіров Т. Історія ОУН-УПА: події, факти, документи, коментарі (лекції). Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2002. 192 с.
- 23 Ярещенко А. П. Під чаром рідної землі : посібник з українознавства Харків : Прапор, 2007. 344 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://uartlib.org/> - Бібліотека українського мистецтва;
2. <https://chtyvo.org.ua/> - Вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури;
3. <http://izbornyk.org.ua/> - Електронна бібліотека давньої української літератури;
4. <http://ethnography.org.ua/> - Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ;
5. <http://history.org.ua/uk> - Інститут історії України НАНУ;
6. <https://irs.in.ua/> - Інститут релігійної свободи;
7. <http://mincult.kmu.gov.ua/cont> - Міністерство культури та інформаційної політики України;
8. <https://www.newlib.org.ua/> – Нова бібліотека Софії Мудрості;
9. <https://risu.ua/> - Релігійно-інформаційна служба України;
10. <http://www.korydor.in.ua/ua/> - Сайт про історію та мистецтво;
11. <https://mitec.ua/> - Сайт сучасного мистецтва;
12. <https://www.culturepartnership.eu/> – Сайт культура і креативність;
13. <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy> - Український інститут національної пам'яті.